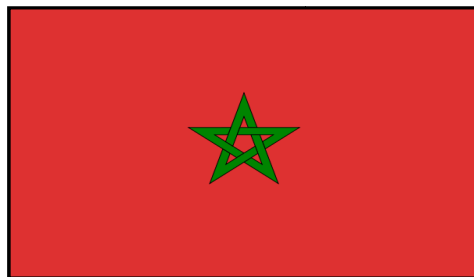

Javna agencija
Republike Slovenije
za podjetništvo
in tuje investicije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Pripravljalni seminar Kako poslovati v Maroku?

5. april 2012

Izhodna gospodarska delegacija v Maroko

19. april 2012

INFORMACIJE O MAROKU

The Hassan II Mosque, Casablanca

NA KRATKO

Uradni naziv: Kraljevina Maroko (Al Maghrib)

Glavno mesto: Rabat

Večja mesta: Casablanca 3,2 mio; Rabat 1,77 mio; Fez 1 mio; Marakeš 909.000; Tangier 768.000, Agadir, Essaouira, Meknes, Mohammadia, Oujda, Ouarzazat, Safi, Salé in Tétouan

Velikost (km²): 446.550 (brez spornih zemljišč), 710.850 (vključeno ozemlje Zahodne Sahare, ki ga administrira Maroko)

Prebivalci (ocena 2010): 32.309.239

Politični sistem: ustavna monarhija

Pravni red: mešan pravni sistem civilne zakonodaje, ki temelji na francoskem in islamskem pravnem redu, Predsednik države: Kralj Mohammed VI (od julija 1999)

Predsednik vlade: Abdelilah Benkirane (od novembra 2011)

Mednarodna letališča: Rabat, Casablanca, Tangier, Agadir, Safi itd.

Pristanišča: Casablanca, Jorf Lasfar, Mohammadia, Safi, Tangier

Uradni jezik: arabski

Pogosto uporabljani jeziki: berberska narečja, francoski (pogosto v poslovnem, političnem in diplomatskem okolju), španski in angleški

Vera: 98,7% muslimanov, 1,1% kristjanov, 0,2% Židov

Podnebje: mediteransko

Naravni viri: fosfati, železova ruda, mangan, svinec, cink, ribe in sol

Uporaba zemlje: gozdovi 12% ozemlja, 18% ozemlja je obdelanega, 5% ozemlja je namakalnega

Denarna enota: maroški dirham; 1,00 MAD = 0,0895397 EUR oz. 1 EUR = 11,17 MAD

Čas: Slovenija - 2 h

Klicna številka: +212

Vir: www.cia.gov, en.wikipedia.org, www.culturecrossing.net, Invest in Morocco

POLITIČNI SISTEM

Maroko je ustavna parlamentarna monarhija s parlamentom, koalicijskimi in opozicijskimi strankami ter neodvisnim sodstvom. Svojo neodvisnost od Francije je razglasil 2. marca 1956. Kralj Mohammed VI je politični vodja, "Commander of the Faithful" kot neposredni potomec preroka Mohameda in vodja vojske. Predsednik vlade in vodja ministrov je Abdelilah Benkirane, ki ministre tudi imenuje. Predsednika vlade imenuje monarh, pri čemer upošteva rezultate volitev.

Vlada ima izvršilno moč. Zakonodajno vejo oblasti predstavljata vlada in dvodomni parlament, ki ga sestavlja zgornji dom (270 predstavnikov izvoljenih posredno s strani lokalnih institucij, profesionalnih organizacij, sindikatov itd.) in spodnji dom (395 poslancev izvoljenih s strani ljudstva). Maroko sestavlja 16 administrativnih regij.

70% prebivalstva je mlajšega od 25 let, 52% prebivalcev nad 15 let je pismenih.

GOSPODARSTVO

Pregled makroekonomskih indikatorjev v obdobju 2009 - 2011

Makroekonomski indikator	2011*	2010*	2009*
BDP (PPP) v milijardah USD	163,00	155,8	150,1
BDP rast v % (realno)	4,6	3,7	4,9
BDP per capita (PPP) v USD	5.100	4.900	4.800
BDP po sektorjih:			
● Kmetijstvo v %	16,6		
● Industrija v %	32,3		
● Storitve v %	51	/	/
Nezaposlenost v % *	9,2	9,1	/
Bruto investicije v osnovna sredstva v % BDP*	30,6		
Proračunski presežek (+) / primanjkljaj (-) v % BDP*	-5,8	/	/
Javni dolg v % BDP*	65	61,1	/
Inflacija v %*	1,9	1	/

Opombe: * ocena

Vir: www.cia.gov

Bližina Evropi in relativno nizki stroški delovne sile omogočajo Maroku razvoj v smeri odprtega, tržno orientiranega gospodarstva. Maroško gospodarstvo zaznamuje zmerna rast, nizka inflacija in nižanje državnega dolga. Strategija industrijskega razvoja in modernizacija infrastrukture (med drugim tudi novo pristanišče in prosto-trgovinska cona blizu Tangier-ja) izboljšujejo konkurenčnost Maroka.

Bruto domači proizvod v letu 2011 je ocenjen na 163 milijard USD, od tega predstavlja kmetijstvo 16,6%, industrija 32,3% in storitve 51%.

Glavne sektorje gospodarstva predstavljajo kmetijstvo, turizem, fosfati ter tekstil in oblačila. Glavni kmetijski proizvodi so ječmen, pšenica, citrusi, grozdje, zelenjava, olive, živina in vino. Glavna industrijska področja predstavljajo eksploatacija in procesiranje fosfatov, proizvodnja prehrane, usnjeni izdelki, tekstil, gradbeništvo, energija in turizem. Maroko je tretji največji proizvajalec fosforja na svetu, zato gibanje cen fosfatov na svetovnem trgu močno vpliva na maroško gospodarstvo.

Maroko je v letu 2010 **izvozil** največ električnih strojev in opreme, oblačil, anorganskih kemičnih izdelkov, gnojil, soli in žvepla, rib in rakov, izdelkov iz mesa in rib, vrtnin ter mineralnih goriv in olj in sicer v Francijo, Španijo, Indijo, Italijo, Brazilijo, ZDA, Nemčijo, Veliko Britanijo, Nizozemsko in Belgijo.

V letu 2010 je Maroko iz Francije, Španije, Kitajske, ZDA, Savdske Arabije, Italije in Nemčije **uvozil** največ mineralnih goriv in olj, jedrskih reaktorjev, kotlov in strojev, električnih strojev in opreme, vozil, razen železniških ali tramvajskih vozil, žit, plastičnih mas in izdelkov iz plastičnih mas, železa in jekla, bombaža ter papirja in kartona.

Maroko je največja prejemnica **tujih neposrednih investicij v Severni Afriki**. Države, ki v Maroko največ investirajo so Francija, Španija, Združeni arabski emirati, Švica in Velika Britanija in sicer največ na področja telekomunikacij, proizvodnje, nepremičnin, turizma in bančništva.

Pristanišče **Tangier Med**, ki je bilo zgrajeno leta 2007 predstavlja velike maroške ambicije na področju **pomorskega transporta** in je izjemno pomembno za poslovanje podjetij v Maroku. Njihovo proaktivnost na tem področju predstavlja tudi širitev pristanišča na Tangiers Med II, ki vključuje tudi prosto-trgovinsko industrijsko cono, kjer delujejo izvozno usmerjena proizvodna podjetja. Tangiers Med II bo imel 73% večjo kapaciteto kot Tangiers Med I, prisotna so že večja svetovna pomorsko - logistična podjetja kot so Maersk, MSC, CMA-CGM, do konca leta 2015 bo na voljo 2.000 ha zemljišč v okviru prosto-trgovinske cone.

Poleg tega je Maroko razvil t.i. **Integrated Industrial Platforms, specializirane poslovne parke**, ki so lahko tudi prosto-trgovinskega značaja in investitorjem nudijo že »ready-to use« zgradbe v najem ali nakup. Poleg osnovne infrastrukture omenjeni parki nudijo tudi storitve za podporo poslovanju (vzdrževanje infrastrukture, varnost, telekomunikacije, bančništvo, logistično podporo itd.). Eno od takih con predstavlja tudi Tangiers Free Zone, obstaja pa še vrsta drugih kot so: Nouasseur Aviation hub (namenjeno letalski industrij in inovacijskim storitvam), Jorf Lasfar Industrial Park (energetika, metalurgija, kemija, industrijska logistika), Kenitra Automotive City (avtomobilska industrija) itd.

Maroška vlada spodbuja **razvoj prioritetnih sektorjev**, za katere nudi tudi posebne ugodnosti za tuje investitorje:

- **letalstvo** (kompoziti, kovinska industrija, sestavljanje, inženiring in design, razvoj in popravila motorjev in opreme, vzdrževanje, električni sistemi in kabli, modifikacije letal),
- **avtomobilska industrija** (plastika, brizganje, metalurgija, kabli, papir/steklo, tekstil, guma, elektronika),
- **elektronika** (mehatronika, industrijska elektronika, avtomobilska in letalska elektronika),
- **tekstil in usnje** (jeans, športna oblačila, spodnje perilo, hišni tekstil, obutev),
- **kmetijstvo** (proizvodnja sadja in zelenjave, oliv, začimb, aromatičnih in zdravilnih rastlin, proizvodnja mesa in mleka. Modernizirati želijo kmetijstvo in ga narediti bolj konkurenčnega ob upoštevanju naravnih virov in trajnostnega razvoja.),
- **offshoring** (klicni centri, outsourcing informacijske tehnologije in posebnih poslovnih procesov kot so bančništvo, zavarovalništvo itd.),
- **obnovljivi viri energije - solarna energija** (načrtujejo projekt proizvodnje solarne energije, ki bo Maroko postavil ob bok svetovnim proizvajalcem na tem področju, program predvideva ne le proizvodnjo opreme pač pa tudi industrijsko, R&D in izobraževalno komponento),
- **turizem** (The Azure Plan predvideva izgradnjo 6 obalnih resortov, The Biladi Plan predvideva razvoj domačega turizma, The Mada'In Plan predvideva modernizacijo obstoječih turističnih destinacij itd. Do leta 2020 želijo povečati konkurenčnost maroškega turizma z implementacijo novih trendov, priložnosti in trajnostnega razvoja na področju turizma),
- **informacijska tehnologija** (The Maroc Numeric 2013 Plan je načrt, s katerim želijo informacijsko tehnologijo postaviti kot enega od stebrov razvoja maroškega gospodarstva, tudi kot vira večje konkurenčnosti gospodarskega in javnega sektorja. S programom želijo povečati ponudbo in uporabo IT tehnologij s strani državljanov in podjetij.

Maroko je zelo aktiven na področju modernizacije telekomunikacijskih in logističnih povezav (letališč, pristanišč, cest in železniških povezav), velik poudarek dajejo tudi na razvoj obnovljivih virov energije.

V Maroku je 58 letališč, ki jih neprestano modernizirajo in dosegajo kapaciteto 30 milijonov potnikov letno. Omenjena letališča povezujejo glavne maroške in svetovne ekonomske prestolnice. Eno izmed glavnih mednarodnih letališč je v Casablanci, iz katerega se leti na 70 tujih letališč in ga letno obišče več kot 5 milijonov potnikov.

Na področju telekomunikacij in optične infrastrukture je Maroko z mrežo 7.500 km optičnih kablov, telekomunikacijsko infrastrukturo, ki ustrezajo mednarodnim standardom, vodilni v Afriki. 93% podjetij ima dostop do interneta, 40% jih ima svojo spletno stran, 13 mio individualnih prebivalcev pa uporablja internet.

Na področju energetske infrastrukture razpolaga Maroko s 26 hidroelektrarnami in 5 termoelektrarnami. Maroko razpolaga s pomembnimi kapacitetami obnovljivih virov energije, še posebej sonca in vetra, ki se raztezajo na 3.500 km obalnega področja.

Kljub gospodarskemu napredku sta v Maroku še vedno razmeroma visoka nezaposlenost in revščina. Glavni gospodarski izzivi Maroka so: boj proti korupciji, zmanjšanje državne porabe, reforma izobraževalnega in sodnega sistema, odprava socialno-ekonomskih nesorazmerij in izgradnja diverzificiranih industrijskih panog z višjo dodano vrednostjo.

Maroko je med drugim član naslednjih **mednarodnih združenj**: EBRD, FAO, IMF, UN, UNCTAD, WIPO in WTO in ima podpisane sporazume: Bilateral and multilateral agreements of Council of Arab Economic Unity, Euro-Mediterranean Free Trade Area, General Agreement on Tariffs and Trade ter US-Morocco Free Trade Agreement. Leta 2006 je začel veljati Sporazum o prosti trgovini med Marokom in ZDA in predstavlja edino afriško državo, ki ima podpisan tovrsten sporazum.

Sodelovanje med EU in Marokom poteka v okviru **Unije za Sredozemlje**, odnosi pa so urejeni na podlagi Evromediterranskega pridružitvenega sporazuma, ki velja od l. 2000. Pridružitveni sporazum EU - Maroko predvideva ukinitve vseh tarif do leta 2012 (prosta trgovina) in za skoraj vse maroške industrijske izdelke (izjema tekstil) uvaja privilegiran dostop do trga EU, urejuje pa tudi kmetijstvo in poreklo blaga. EU je prvi trgovinski partner Maroka. Blagovna menjava med EU in Marokom je hitro rasla do leta 2009, ko je bil zaznan padec v menjavi. V letu 2010 je bilo zaznati rahlo povečanje tako uvoza kot izvoza, trend se je nadaljeval tudi v letu 2011.

Obseg storitvene menjave z Marokom v letu 2011 znašal 1,6 mio. EUR, kar je 50 % več kot leta 2010. Od tega predstavlja slovenski izvoz v Maroko 0,8 mio. EUR (povečanje za 87,5 %) in sicer konstrukcijske storitve (37,5 %), ostale poslovne storitve (37,5 %) ter računalniške storitve. Uvoz storitev iz Maroka je leta 2011 znašal 0,8 mio. EUR in sicer turistične storitve (75 %) ter konstrukcijske in računalniške storitve.

Slovenske investicije v Maroku so v letu 2010 predstavljale 0,4 mio EUR, maroške v Sloveniji pa 0,2 mio EUR.

Slovenija z Marokom nima razvitega tesnejšega sodelovanja na področju **turizma**. Statistični urad RS ne beleži ločeno obiska iz Maroka, temveč turiste iz te države zajema pod postavko »druge afriške države«, ki so leta 2010 skupno ustvarile le 0,2 % vseh tujih turističnih nočitev pri nas.

Viri: www.cia.gov, *Invest in Morocco*, MZZ opomnik

PRILOŽNOSTI ZA POSLOVNO SODELOVANJE

Priložnosti za krepitev gospodarskega sodelovanja so na naslednjih področjih:

- **gradbeništvo in infrastruktura ter logistične povezave** - gradijo se nove avtoceste, železniške, transportne povezave (1800 km novih cest, 1907 km železniških povezav), nova mesta in industrijske cone, poteka modernizacija pristanišč in letališč;
- **turizem in rekreacija** - v okviru načrta prenove turizma so priložnosti na področju gradnje hotelov, marin, počitniških resortov, cateringa itd.;
- **energija in okolje** - Maroko želi v okviru energetske strategije razviti obnovljive vire energije z namenom zmanjšanja odvisnosti od uvoza energije, projekti za zaščito okolja in morske obale potekajo v okviru strategije »green Morocco«;
- **ravnanje z vodnimi viri in odpadki** - maroška vlada želi izboljšati preskrbo s pitno vodo, nadgraditi vodno infrastrukturo, zato podeljujejo koncesije zasebnim podjetjem z namenom vodenja vodnih in kanalizacijskih omrežij;
- **avtomobilska industrija in aeronavtika** sta panogi, ki jih maroška vlada razvija skladno z načrtom industrijskega razvoja in ravno tako predstavljata priložnost tudi za slovenska podjetja;
- **varnost** - priložnosti za podjetja, ki zagotavljajo izdelke/storitve na področju varnosti - kontrola na mejah, kontrola dostopa, oprema za nadzor, odkrivanje itd.

Viri: Opomnik - MZZ, *Doing business in Morocco*

ZUNANJA TRGOVINA

1. Uvoz Maroka

Glavne uvozne blagovne skupine, 2008 - 2010, v 1000 EUR

HS koda	Naziv skupine izdelkov	Vrednost uvoza 2008	Vrednost uvoza 2009	Vrednost uvoza 2010
	Vsi izdelki	28.764.291,44	23.577.613,60	26.642.986,94
'27	Mineralna goriva, olja in proizvodi njihove destilacije; bituminozne snovi; mineralni voski	6.417.038,2	4.836.566,28	6.125.038,22
'84	Jedrski reaktorji, kotli, stroji in mehanske naprave; njihovi deli	3.148.796,88	2.882.696,25	2.874.003,10
'85	Električni stroji in oprema ter njihovi deli; aparati za snemanje ali reprodukcijo slike in zvoka ter deli in pribor za te izdelke	2.364.729,00	2.001.673,40	2.231.608,94
'87	Vozila, razen železniških ali tramvajskih tirnih vozil, ter njihovi deli in pribor	2.114.777,40	1.939.568,04	2.109.155,01
'10	Žita	1.534.793,98	795.503,40	1.060.520,03
'39	Plastične mase in proizvodi iz plastičnih mas	924.075,93	818.810,66	946.660,21
'72	Železo in jeklo	1.482.525,87	866.113,52	888.934,68
'52	Bombaž	526.324,06	407.917,48	469.772,57
'73	Izdelki iz železa in jekla	525.048,35	425.606,04	442.199,45
'48	Papir in karton; izdelki iz papirne mase, papirja ali kartona	359.729,31	363.928,75	410.528,84

Vir: www.trademapp.org

Vodilni uvozni trgi, 2008 - 2010, v 1000 EUR

Izvozniki	Vrednost uvoza 2008	Vrednost uvoza 2009	Vrednost uvoza 2010
Svet	28.764.291,44	23.577.613,60	26.642.986,94
Francija	4.319.137,28	3.669.769,45	4.147.707,65
Španija	3.215.969,81	2.871.191,40	2.826.336,40
Kitajska	1.635.755,91	1.841.157,00	2.235.174,75
ZDA	1.469.911,49	1.636.633,95	1.878.748,40
Saudska Arabija	1.925.268,80	1.031.553,80	1.587.420,95
Italija	1.914.886,40	1.544.543,59	1.585.557,09
Nemčija	1.341.004,92	1.285.005,95	1.224.499,32
Ruska federacija	1.438.387,78	676.629,59	1.007.928,97
Alžirija	666.953,31	515.615,57	630.912,01
Brazilija	486.231,95	540.135,33	576.204,81

Vir: www.trademapp.org

2. Izvoz Maroka

Glavne izvozne blagovne skupine, 2008 - 2010, v 1000 EUR

HS koda	Naziv skupine izdelkov	Vrednost izvoza 2008	Vrednost izvoza 2009	Vrednost izvoza 2010
Skupaj	Vsi izdelki	13.800.848,87	10.087.936,46	13.378.237,75
'85	Električni stroji in oprema ter njihovi deli; aparati za snemanje ali reprodukcijo slike in zvoka ter deli in pribor za te izdelke	1.720.006,49	1.437.297,23	1.982.465,79
'62	Oblačilni izdelki in oblačilni dodatki, nepleteni ali nekvačkani	1.705.597,83	1.608.278,05	1.613.557,21
'28	Anorganski kemični proizvodi; organske ali anorganske spojine plemenitih kovin, redkih zemeljskih kovin, radioaktivnih elementov ali izotopov	2.038.536,54	732.760,60	1.252.729,12
'31	Gnojila	970.062,68	501.716,54	1.176.263,29
'25	Sol; žveplo; zemljine in kamen; mavčni materiali, apno in cement	1.632.734,16	458.081,32	884.069,05
'61	Oblačilni izdelki in oblačilni dodatki, pleteni ali kvačkani	590.069,49	576.648,96	623.660,64
'03	Ribe in raki, mehkužci in drugi vodni nevretenčarji	677.500,18	577.380,33	578.468,55
'16	Izdelki iz mesa, rib ali rakov, mehkužcev ali drugih vodnih nevretenčarjev	415.351,51	455.145,77	462.536,27
'07	Užitne vrtnine, nekateri koreni in gomolji	377.470,32	425.427,50	452.788,45
'27	Mineralna goriva, mineralna olja in proizvodi njihove destilacije; bituminozne snovi; mineralni voski	577.792,22	361.309,42	442.897,55

Vir: www.trademap.org

Vodilni izvozni trgi, 2008 - 2010, v 1000 EUR

Uvozniki	Vrednost izvoza 2008	Vrednost izvoza 2009	Vrednost izvoza 2010
Svet	13.800.848,87	10.087.936,46	13.378.237,75
Francija	2.788.998,25	2.515.975,35	30.06.113.,72
Španija	2.469.005,59	2.104.170,82	2.262.485,81
Indija	932.216,15	522.334,20	809.976,92
Italija	643.389,02	471.807,54	601.441,14
Brazilija	668.004,73	208.762,88	504.892,27
ZDA	539.442,06	317.880,70	504.482,60
Nemčija	357.631,90	341.598,10	419.027,30
Velika Britanija	474.061,38	335.991,60	388.242,31
Nizozemska	324.205,15	261.094,32	377.320,45
Belgija	459.353,67	181.630,24	356.433,13

Vir: www.trademap.org

BLAGOVNA MENJAVA SLOVENIJA - MAROKO

Blagovna menjava med Slovenijo in Marokom je v letu 2011 znašala 15,2 milijona EUR in se je v primerjavi z letom 2010 bistveno povečala. Po nekajletnem konstantnem padanju blagovne menjave, v letu 2011 beležimo kar 141,3 % povečanje glede na leto 2010. Pri tem se je izvoz iz Slovenije v Maroko povečal za kar 230% in je znašal 13,7 milijona EUR. Na strani uvoza pa beležimo padec blagovne menjave za 31,5 % v primerjavi z letom 2010, uvoz je znašal 1,4 milijona EUR.

Na strani slovenskega izvoza, ki je v letu 2011 znašal slabih 14 milijonov EUR prevladuje izvoz vozil, lesa, papirja in kartona, aluminija ter orodja. Slovenska podjetja uvažamo največ celuloze, oljnih semen in plodov, eteričnih olj, masti in olja ter svinca in svinčenih izdelkov. Vrednost uvoza v letu 2011 je znašala 1,4 milijona EUR.

Slovenski uvoz iz Maroka, 2008 - 2011, v 1000 EUR

HS koda	Naziv skupine izdelkov	Vrednost			
		2008	2009	2010	2011
SKUPAJ	VSI IZDELKI	632,00	2.450,00	2.144,00	1.469,00
'47	Celuloza, lesna ali iz drugih vlaknastih celuloznih materialov, papirni ali kartonski odpadki in ostanki	0	0	1.426,00	926,00
'12	Oljna semena in plodovi, razno zrnje, semena in plodovi, industrijske in zdravilne rastline, slama in krma	193,00	338,00	385,00	201,00
'33	Eterična olja in rezinoidi, parfumerijski, kozmetični in toaletni izdelki	34,00	132,00	168,00	200,00
'15	Masti in olja, voski, živalskega in rastlinskega izvora in proizvodi njihovega razkrajanja, predelana užitne masti	89,00	76,00	84,00	59,00
'78	Svinec in svinčeni izdelki	0	0	0	33,00
'61	Oblačila in pribor za oblačila, pleteni ali kvačkani	13,00	1.755,00	6,00	15,00
'14	Rastlinski materiali za pletarstvo, rastlinski proizvodi, ki niso omenjeni in ne zajeti na drugem mestu	8,00	0	22,00	11,00
'44	Les in lesni izdelki, lesno oglje	0	0	0	10,00
'85	Električni stroji in oprema ter njihovi deli	7,00	12,00	11,00	6,00
'82	Orodje, nožarski izdelki, žlice in vilice iz navadnih kovin, njihovi deli iz navadnih kovin	0	0	0	4,00
'34	Mila, organska površinsko aktivna sredstva, pralni in mazalni preparati, za loščenje ali čiščenje, voski, sveče, paste za medeliranje in »zobarski voski« ter zobarski preparati na osnovi sadre	15,00	0	0	2,00
'57	Preproge in druga talna prekrivala	1,00	0	0	1,00

Vir: www.stat.si, opomnik MZZ

Slovenski izvoz v Maroko, 2008 - 2011, v 1000 EUR

HS koda	Naziv skupine izdelkov	Vrednost			
		2008	2009	2010	2011
SKUPAJ	VSI IZDELKI	8.476,00	5.102,00	4.179,00	13.786,00
'87	Vozila, razen železniških ali tramvajskih tirnih vozil ter njihovi deli in pribor	4.372,00	903,00	436,00	7.406,00
'44	Les in lesni izdelki, lesno oglje	939,00	970,00	211,00	1.501,00
'48	Papir in karton, izdelki iz papirne mase, papirja ali kartona	755,00	621,00	544,00	883,00
'76	Aluminij in aluminijasti izdelki	572,00	572,00	410,00	446,00
'82	Orodje, nožarski izdelki, žlice in vilice iz navadnih kovin, njihovi deli iz navadnih kovin	2,00	25,00	51,00	425,00
'95	Igrače, rekviziti za družabne igre in šport, njihovi deli in pribor	157,00	208,00	24,00	372,00
'40	Kavčuk in proizvodi iz kavčuka in gume	170,00	407,00	447,00	344,00
'85	Električni stroji in oprema ter njihovi deli	48,00	32,00	203,00	311,00
'23	Ostanki in odpadki živilske industrije, pripravljena krma za živali	158,00	137,00	82,00	237,00
'39	Plastične mase in proizvodi iz plastičnih mas	74,00	24,00	110,00	233,00

Vir: www.stat.si, opomnik MZZ

Informacije o slovenskih podjetjih, ki izvažajo v Maroko so na voljo v spletni bazi slovenskih izvoznikov Sloexport (www.sloexport.si). Baza temelji na prostovoljnem vpisu slovenskih podjetij in trenutno je vpisanih 53 slovenskih podjetij - izvoznikov v Maroko in sicer:

Agencija Oskar, d.o.o., Agencija Van Gogh d.o.o., Alhambra d.o.o., Arahne d.o.o., CCE, d.o.o. Donit tesnit d.o.o., Emok d.o.o., Gorenje Orodjarna d.o.o., Gorenje d.d., Inplet d.o.o., Iskra Amesi d.o.o., Izoelektro d.o.o., Jezernik d.o.o., Kemiplas d.o.o., Količevo Karton d.o.o., Krka d.d., Lek d.d., Lesing d.o.o., Lesonit d.o.o., Litostroj Power d.o.o., Lukem d.o.o., Madon Les d.o.o., Maersk Adria d.o.o., Martex d.o.o., Masped d.o.o., Medicop d.o.o., Mizarstvo Jezersek d.o.o., MP Ptuj d.o.o., Navigo logistika d.o.o., Oriflame d.o.o., Paloma d.d., Papirnica Vevče d.o.o., Plutal 2000 d.o.o., Počkaj d.o.o., Predilnica Litija d.o.o., Revoz d.d., Sat Control d.o.o., Savatech d.o.o., Savica d.o.o., Silco d.o.o., Steklarna Rogaška d.d., STN d.o.o., Stora Enso Timber d.o.o., Talum d.d., Transpak d.o.o., TSP d.d., TT Okroglica d.d., V & KL Dental Rotor d.o.o., Valmar Global d.o.o., Vega International d.o.o., Veyance Technologies Europe d.o.o., VIP Tehnika d.o.o., Vojko Reja s.p.

NAJVEČJA/GLAVNA PODJETJA NA MAROŠKEM TRGU

Naziv podjetja	Kontakti	Dejavnost	Prihodki v mio USD	Število zaposlenih
Groupe ONA	60 Rue d'Algers, Casablanca T: 212 22 22 41 02 F: 212 22 29 93 18 www.ona.ma	Rudarstvo, distribucija, finančne storitve, kmetijstvo	4.657,00	32.000
Douja Promotion Group Addoha S.A.	Km 7 Route de Rabat, Ain Sebaa Casablanca T: 212 5 22 67 99 00 F: 212 5 22 35 17 63 www.groupeaddoha.com	Design, gradbeništvo razvoj in marketing oz. trženje nepremičnin	749,9	500
Cosumar SA	8 Rue Mouatamid Ibnou Abbad Roches Noires 3098 Casablanca T: 212 522 40 13 63 F: 212 522 24 10 71 www.cosumar.co.ma	Proizvodnja sladkorja	697,00	/
Lafarge Ciments SA	6 Route de Mekka, Quartier Les Cretes BP 7234 Casablanca T: 212 5 22 52 49 72 F: 212 5 22 50 44 46 www.lafarge.ma	Proizvajalec gradbenega materiala	678,7	/
Compagnie De Transports au Maroc	Km 13.5 Autoroute de Casa, Rabat, Sidi Bernoussi Casablanca T: 212 22 76 21 00 F: 212 22 76 54 28 www.ctm.ma	Prevoz potnikov in poštne storitve	50,60	/
Hightech Payment Systems SA	Casablanca NearShore Park, Shore 1, 1100 boulevard Al Qods, Sidi Maarouf 20270 Casablanca T: 212 5 2904 5000 F: 212 5 2901 4095 www.hps-worldwide.com	Rešitve za upravljanje elektronskih plačilnih transakcij	19,70	/
Delta Holding SA	10 Zone Industrielle Vita Rabat T: 537 62 17 78 F: 537 62 03 71 www.deltaholding.rs	Trgovina na drobno in veliko, nepremičnine, kmetijstvo, proizvodnja hrane, avtomobilska industrija, športna oprema, moda, finančno posredništvo in storitve, zavarovalništvo	/	6.500
Involys SA	219 Bd Zerktoni angle, Bd Roudani Casablanca T: 212 522 23 48 95 F: 212 522 23 16 79 www.involys.com	Razvoj IT programske opreme, informacijsko-tehnološke rešitve	/	/
Managem SA	Twin Center, Tour A Angle Boulevard, Zerktoni et Boulevard, Al Massira Al Khadra BP 16016 Casablanca T: 212 22 95 6565 F: 212 22 95 6464 www.managem-ona.com	Pridobivanje in proizvodnja kobalta, kovin in kovinskih derivatov	/	/
Credit du Maroc	48 58 Boulevard Mohamed V, Casablanca 20000 T: 212 522 47 70 00 F: 212 522 27 71 27 www.cdm.co.ma	Bančništvo in finančne storitve	/	/

Vir: ocena baze Marketline, www.marketlineinfo.com.

POSLOVNI OBIČAJI

- Poslovanje v Maroku ne poteka preko dopisovanja, podatkov ne razkrivajo preko elektronske pošte ali telefona, zato so pomembni **redni obiski in osebni kontakti** z namenom vzpostavitve zaupanja med poslovnimi partnerji. Maročani iščejo dolgoročne poslovne povezave in raje delajo z ljudmi, ki jih dobro poznajo, zato je za poslovne partnerje pomembno, da delajo na zaupanju, verodostojnosti in dolgoročnosti poslovnih in osebnih odnosov. Mreža kontaktov je zelo pomembna v maroški poslovni kulturi in vam bo pomagala pri doseganju vaših poslovnih ciljev.
- **Poslovni jezik** je francoski. Uporaba angleškega jezika v maroškem poslovnem svetu sicer narašča, vendar bosta uporaba francoskega jezika in uporaba predstavitenega gradiva v francoskem jeziku povečala vaše možnosti za poslovni uspeh.
- **Sestanki** se organizirajo med 9. in 15. uro, še posebej velja to za vladne institucije, v podjetjih lahko pride do izjem. Sestanek se lahko izvede tudi kot poslovno kosilo, vedno pa imajo raje osebne kontakte kot kontakte preko telefona ali elektronske pošte. Maročani lahko na sestanek zamudijo tudi pol ure, medtem ko se od tujih podjetjih pričakuje, da so točni. Sestanek se dogovori vsaj teden ali dva vnaprej, nekaj dni vnaprej se ponovno potrdi. V kolikor sestanek želite odpovedati, Maročani pričakujejo, da jih na to opozorite. Julij in avgust sta manj primerna za organizacijo sestankov zaradi ekstremno visokih temperatur, dopustov in Ramadana, v času katerega podjetja poslujejo po skrajšanem delovnem času.
- Ne preidite na bistvo na začetku sestanka, najprej povprašajte poslovnega partnerja po zdravju, družini, prijateljih. Če je vaš poslovni partner musliman, ne sprašujete po ženskih družinskih članih. Na začetku sestanka vam lahko postrežejo z metinim čajem. Ne pogovarjajte se o občutljivih temah: Kralju, islamu, pravicah žensk in spolnosti. Maročani ne cenijo tujcev, ki obsojajo njihovo kulturo. Vzemite si čas za pogajanja, Maročani ne hitijo. Če skušate **pogajanja** pospešiti, lahko Maročani to smatrajo za žalitev. Maroko je cenovno občutljiv trg zato je pomembno, da ponudite ugodno razmerje med kvaliteto in ceno.
- **Hierarhija** je zelo pomembna, direktorji imajo avtoriteto, vendar se bodo pred sprejetjem odločitve vedno posvetovali s svojo ekipo. Zaradi birokratske narave maroških podjetij in nivojev odločanja lahko sprejemanje odločitev traja dlje časa. Do nadrejenih so Maročani zadržani, med, po hierarhiji sebi enakimi zaposlenimi, pa so živahni in lahko govorijo drug čez drugega.
- Maročani se izogibajo neposrednim konfrontacijam, svoje nestrinjanje ali navdušenje izražajo z obrazno mimiko in ne z rokami. V kolikor pride do **konflikta**, se s poslovnim partnerjem ne soočajte v javnosti. Če je možno, prosite posrednika, da o konfliktu s poslovnim partnerjem govori namesto vas. V kolikor se morate sami soočiti s poslovnim partnerjem, ne uporabljajte žaljivih fraz in ostanite mirni.
- Posledica francoskega vpliva je tudi formalnost, ki velja v maroškem poslovnem svetu. Neformalnost pri poslovnih praksah lahko Maročani smatrajo tudi za nespoštovanje. **Poslovna obleka** je formalna, zadržana. Moški naj imajo temno obleko, ženske poslovni kostim ali obleko. Obleka oz. krilo morata pokriti kolena, rokavi morajo pokriti večino rok. Izogibajte se dragim modnim dodatkom. Poslovna vizitka naj bo prevedena v francoščino ali arabščino. Poslovne vizitke se predajo brez formalnega obreda, prevedena stran naj bo obrnjena proti poslovnemu partnerju.
- Osebe istega spola se med seboj **pozdravljajo** z rokovanjem, ko se osebe med seboj bolje poznajo, se poleg rokovanja tudi poljubijo na obe lici. Ko se med seboj pozdravita moški in ženska, je slednja tista, ki prva poda roko. Če ženska ne poda roke, moški pozdravi s prikimavanjem. Če se pozdravljate z več prisotnimi, se začnete rokovati z osebo na vaši desni strani. Ko odhajate pozdravite vsakega prisotnega posebej.
- Če vas gostitelj povabi k sebi domov, se morate sezuti. Preverite, če je vaš partner/ica tudi navedena v vabilu. Konservativni Maročani ne odobravajo skupin v katerih so mešani spoli. Gostitelju/ici lahko v dar prinesete pecivo ali rože, saj mu/ji s tem izkažete hvaležnost. V dar ne nosite alkohola. Daril običajno ne odprejo pred gostom. Ko pozdravljate navzoče, se rokujte z vsakim posebej. Hrana je običajno postrežena na nizki okrogli mizi. Častni gost običajno sedi na desni strani gostitelja. Pred in po obedu vam bodo postregli z vodo in brisačo, s katero si umijete in osušite roke. Ne začnite jesti prej, preden gostitelj ne blagoslovi hrane. Hrana je postrežena v skupni večji posodi, jedi jemljite iz posode pred seboj in ne segajte čez mizo v drugo posodo. Ko jeste ali podajate hrano, uporabljajte desno roko. Hrano zajemate s kosom kruha ali palcem, kazalcem in sredincem desne roke. Obilje hrane je znak gostoljubja.
- **Spoštovanje** sebe, starejših in nadrejenih, vljudnost, družina, zaupanje, prijateljstvo, čast in islam so glavne komponente maroške kulture.

Viri: *Doing Business in Morocco - UKTI, Communicaid, Kwintessential*

SPORAZUMI

Bilateralni sporazum, ki ureja gospodarsko sodelovanje med Kraljevino Maroko in Slovenijo:

- Uredba o ratifikaciji Sporazuma o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Republiko Slovenijo in Kraljevino Maroko (Uradni list RS-MP, št. 3-17/1993),
- Zakon o ratifikaciji Sporazuma o sodelovanju med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami ter Kraljevino Maroko v zvezi s civilnim globalnim satelitskim navigacijskim sistemom (GNSS) (MSESKM) (Uradni list RS-MP, št. 8-56/2010),
- Zakon o ratifikaciji Evro-sredozemskega letalskega sporazuma med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani ter Kraljevino Maroko na drugi strani (MELSMA) (Uradni list RS-MP, št. 16-77/2009),
- Odlok o ratifikaciji Sporazuma o odpravi vseh vizumov med Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in Kraljevino Marokom (Uradni list SFRJ-MP, št. 7-121/1964),
- Uredba o ratifikaciji dolgoročnega trgovinskega sporazuma med vlado Socialistične federativne republike Jugoslavije in vlado Kraljevine Maroko (Uradni list SFRJ-MP, št. 14-160/1979),
- Uredba o ratifikaciji sporazuma med vlado Socialistične federativne republike Jugoslavije in vlado Kraljevine Maroko o sodelovanju na področju turizma (Uradni list SFRJ-MP, št. 3-26/1979).

Vir: IUS-INFO Register predpisov RS, marec 2012.

KORISTNI NASLOVI

Veleposlaništvo Republike Slovenije Avenida da Liberdade 49, 6 ^o Esq 1250-139 Lisboa Portugalska T: (+) 351 21 342 33 01 F: (+) 351 21 342 33 05 E: vti@gov.si Nje. eksc. gospa Bernarda Gradišnik, veleposlanica Pristojno za: Maroko, Portugalska	Veleposlaništvo Kraljevine Maroko Hasenauerstrasse 57 A-1180 Dunaj Avstrija T: (+) 43 1 586 66 50 F: (+) 43 1 586 76 67 E: emb-pmissionvienna@morocco.at Gospod Abderrahman Fyad, Chargé d' Affaires a. i. Konzulat Kraljevine Maroko Bizjanova ulica 2 SI-1000 Ljubljana Slovenija T: (+) 386 1 581 63 00 F: (+) 386 1 581 63 40 E: riko@riko.si Gospod Janez Škrabec, častni konzul
---	---

- Chambre de commerce, d'industrie et de services de Casablanca - Gospodarska zbornica Casablanca: www.casablanca.cci.ma
- Confederation de Generale des Enterprises du Maroc - Konfederacija maroških podjetij: www.cgem.ma
- Maroška carinska uprava: www.douane.gov.ma
- Direction de la Qualite et de la Normalisation - standardi in tehnični predpisi: www.mcinet.gov.ma
- Marocain de la Propriete Industrielle et Commerciale - intelektualna lastnina: www.ompic.org.ma
- Bank al Maghrib - Centralna banka: <http://www.bkam.ma>
- Invesetment Directorate - direktorat za tuje neposredne investicije: www.invest.gov.ma
- Regional Investment Centre Casablanca - one stop shop za tuje investitorje: www.casainvest.ma
- Market Access Database - informacije o carinskih dajatvah, izvoznih dokumentih, omejitvah, itd.: <http://madb.europa.eu/mkacddb2/indexPubli.htm>

www.izvoznookno.si

Brezplačne storitve JAPTI za obstoječe in potencialne izvoznike:

- informacije o poslovanju in poslovnih priložnostih na tujih trgih,
- svetovanje,
- izobraževanje za mednarodno poslovanje,
- sofinanciranje izdelave tržnih raziskav,
- organizacija gospodarskih delegacij,
- organizacija in sofinanciranje sejmskih nastopov v tujini,
- slovenski poslovni klubi v tujini.

Ne zamudite informacij o tujih trgih in storitvah JAPTI s področja internacionalizacije - prijavite se na prejemanje novic na svoj elektronski naslov - www.izvoznookno.si/E-info/.

Dodatne informacije: izvoznookno@japti.si.